

TUNTEIDEN TAMPERE

Kielellinen affekti, syrjimätön kieli ja osallistumisen savutettavuus

Liisa Mustanoja, Idastiina Valtasalmi,
Vilma Wacklin

Kielikampusseminaari 24.4.2024

Tunteiden
TAMPERE

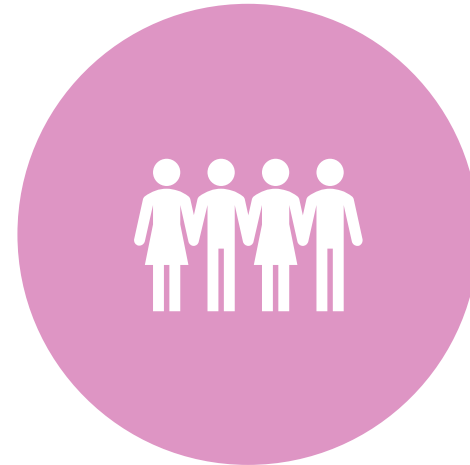
ESITYKSEN SISÄLTÖ

- Johdannoksi:
 - Tunteiden Tampere -hankkeen esittely
 - Hankeviestinnän saavutettavuusratkaisujen esittely
- Teoria: Viestinnän saavutettavuuden esteet
- Käytäntö: Esimerkkejä saavutettavaan viestintään liittyvistä ratkaisuista
- Katsaus tulevaan

TUNTEIDEN TAMPERE -HANKE

NELIVUOTINEN HANKERAHOITUS KONEEN
SÄÄTIÖLTÄ (2024-2027); SIOJITUSPAIKKANA
TAMPEREEN YLIOPISTON
INFORMAATIOTEKNOLOGIAN JA VIESTINNÄN
TIEDEKUNNAN KIELTEN YKSIKKÖ.

HANKKEESSA SUOMEN KIELEN TUTKIJAT
TARKASTELEVAT AFFEKTIIVISTA KIELENKÄYTTÖÄ,
SYRJIMÄTÖNTÄ KIELTÄ JA TUTKIMUKSEEN
OSALLISTUMISEN SAAVUTETTAVUUTTA;
TAUSTATUKEA ANTTAA MONIALAINEN
ASIAANTUNTIJARYHMÄ.

TYÖRYHMÄ

Γ Hankkeen johtaja

Liisa Mustanoja

Hankkeen johtaja, dosentti • Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta • Tampereen yliopisto • +358503180769 • liisa.mustanoja@tuni.fi

<https://orcid.org/0000-0003-1818-6926>
Profiili Tampereen yliopiston tutkimusportaalissa

Γ Tutkijat

Vilma Wacklin

Apurahatutkija, väitöskirjatutkimus • Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta • Tampereen yliopisto • +358503394337 • vilma.wacklin@tuni.fi

<https://orcid.org/0009-0002-2118-7751>

Idastiina Valtasalmi

Apurahatutkija, postdoc-tutkimus (aloittaa hankkeessa kevätlukukaudella 2024) • Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta • Tampereen yliopisto • idastiina.valtasalmi@tuni.fi

<https://orcid.org/0000-0003-4166-5335>
Profiili Tampereen yliopiston tutkimusportaalissa

Juuli Vallinen

Tutkimusavustaja, suomen kielen opiskelija (aloittaa hankkeessa syyslukukaudella 2024) • Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta • Tampereen yliopisto

ASiantuntija- RYHMÄ

Asiantuntijat

Maiju Helin

Kasvatuksen johtava kanttori

Outi Lehtinen

Näkövammaisjärjestö Retina ry:n tiedottaja

Okko Räsänen

Tenure track -professori • Informaatioteknologian ja viestinnän tiedekunta • Tampereen yliopisto

Lauri Seinelä

Geriatrian erikoislääkäri

TOTEUTUS

Hanke koostuu kolmesta osasta.

- Ensimmäisessä osassa tarkastellaan ryhmienvälisiä hierarkioita syrjivän kielen taustalla.
- Toisessa osassa selvitetään affektiivisten merkitysten ja syrjimättömän kielen yhteyttä.
- Kolmannessa osassa tutkitaan Tampereen seudun näkövammaisten aikuisten kielellisiä kokemuksia.

Hankkeen osia yhdistää ajatus Tampereesta tutkimuksen tekemisen sydämenä. Tutkijat ja sidosryhmät sijoittuvat Tampereelle, ja tutkimusaineistot kerätään Tampereen seudulta. Hankkeessa korostuu vammaisten ja vammattomien tutkijoiden yhteistyö sekä tutkimukseen osallistujien kanssatutkijuus.

TAVOITTEET

1. Tuottaa tietoa kielellisestä affektista ja syrjimättömästä kielestä
2. Edistää syrjimättömän kielen käyttöä
3. Edistää tutkimukseen osallistumisen saavutettavuutta ja esteettömyyttä.

VIESTINNÄN SAAVUTETTA- VUUS

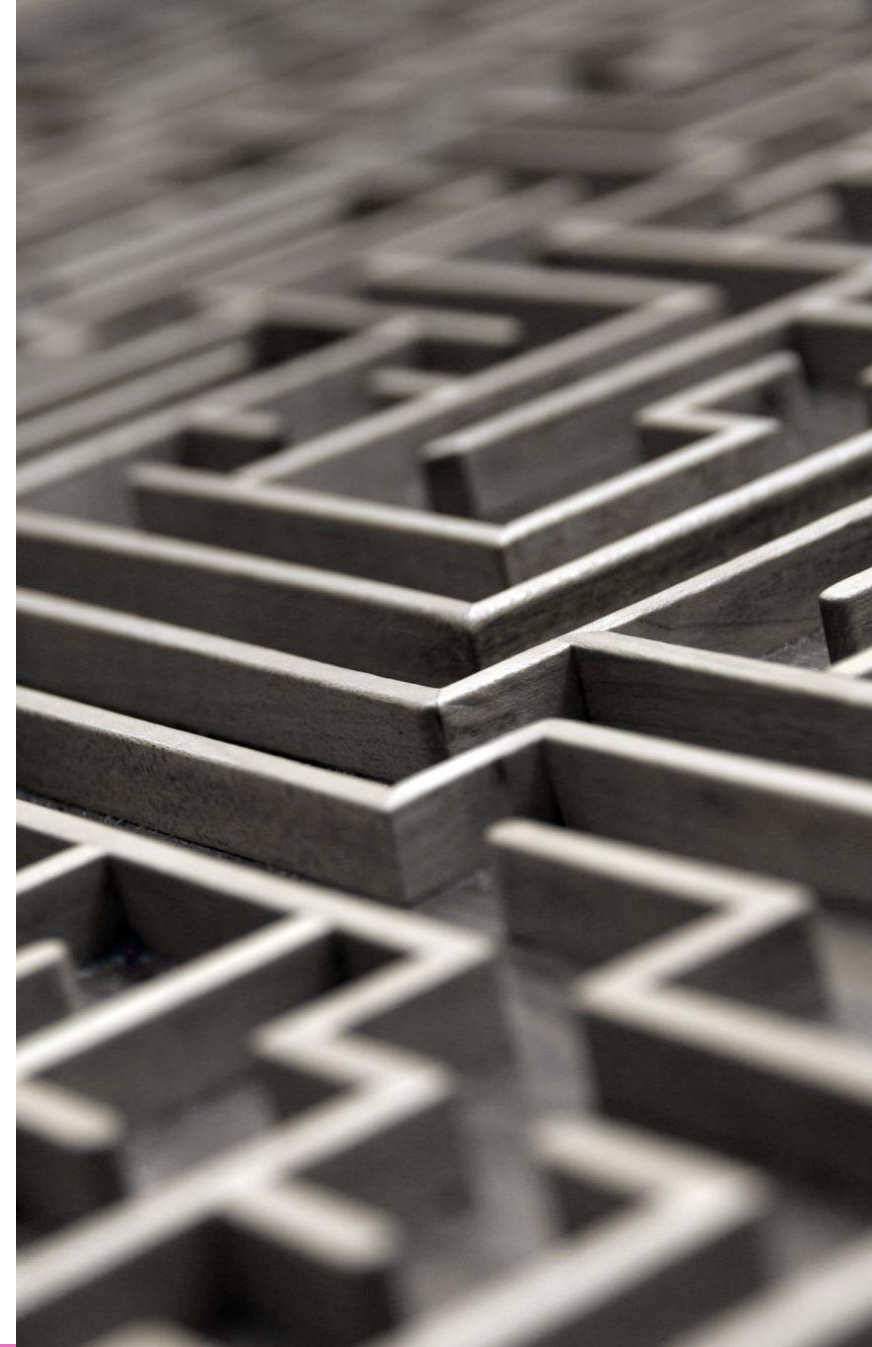
Hankkeessa saavutettavuus huomioidaan viestinnän eri muodoissa ja kanavilla.

Viestintää on muun muassa:

Kysely- lomakkeissa ja haastattelu- rungoissa	Hankkeen verkkosivuilla ja Instagramis- sa	Tutkimus- tiedotteissa ja tietosuoja- ilmoituksissa	Vuorovaikutus- tilanteissa
--	---	--	-------------------------------

VIESTINNÄN SAAVUTETTAVUUDEN ESTEET

- Viestinnän saavutettavuuden esteet voivat liittyä
 - aistihavaintoon
 - kognitioon
 - motoriikkaan
 - kieleen
 - asiantuntijatietoon
 - erikoiskieleen
 - kulttuuriin
 - viestintäkanaviin (Rink 2019: 136-141; ks. myös Maaß 2020: 22-24).

ASENTEISIIN LIITTYVÄT SAAVUTETTAVUUDEN ESTEET

- Tarkastelemme hankkeessa myös asenteisiin liittyviä saavutettavuuden esteitä.
- Apukysymyksiä asenteiden tunnistamiseen:
 - Ketkä pystyvät osallistumaan tutkimukseen?
 - Miten tutkimusta voidaan toteuttaa?
 - Ketkä pystyvät ymmärtämään hankkeen viestintää?
 - Kenelle viestitään ja miten?

STEREOTYPIAT ASENTTEIDEN TAUSTALLA

- Asenteet voivat kummuta vammaisuuteen ja terveydentilaan liittyvistä stereotyyppioista (ks. esim. Barnes 1992)
- Esim. "sokeus tarkoittaa aina täydellistä sokeutta"

SAAVUTETTAVUUS HANKEVIESTINNÄSSÄ

ESIMERKKEJÄ RATKAISUISTA

AISTIHAVAINTO: ALT-TEKSTIT

Kuva

Alt-teksti

- Kesäinen kuva Tammerkoskesta.
- Summertime picture of Tammerkoski rapids.

KOGNITIO: KUVA TUKEE TEKSTIN VIESTIÄ

Teksti

Tänään tiedeviestittiin kielilukiolaisille,
jotka tulivat tutustumaan Tampereen
yliopiston kielten koulutukseen 📖

[...]

Kuva

ERIKOISKIELI: ILMAUSTEN SELITTÄMINEN

"1) Myös asenteet ovat osa kielellistä affektia. Ehkä hieman yllättävästi 'olen järkyttynyt' -tyyppiset lausahdukset sen sijaan eivät ole yksiselitteisen affektiivisia. Ilmentääkö lausahdus todella suoraan järkytystä vai sittenkin sen havaitsemista itsessä?"

KIELELLINEN AFFEKTI

Kielellisellä affektilla tarkoitamme tunteiden ja emootioiden ilmenemistä kielessä.

Esimerkiksi ilon tunne voi kielessä ilmetä nauruna, huudahduksena tai sanallisesti, kuten lauseessa "ihana sää".

Tieteen termipankki 7.3.2024 ja siinä mainitut lähteet

KIELI: VERKKOSIVUJEN KIELIVERSIOT

Tunteiden Tampere

Kielellinen affekti, syrjimätön kieli ja tutkimukseen osallistumisen saavutettavuus

[ETUSIVU](#)

[HANKE](#)

[IHMISET](#)

[AJANKOHTAISTA](#)

[YHTEYSTIEDOT](#)

[IN ENGLISH](#)

ASIA NTUNTIJAOSAAMINEN: PAINIKE JA TEKSTI

Instagram-painike

Teksti

Hankkeen kuulumisia voi seurata myös

[Instagramissa](#)

A S E N T E E T : S Y R J I M Ä T T Ö M Y Y S

Syrjimätön ilmaus

- *Dementiaoireinen henkilö*
 - Henkilölähtöinen ilmaus korostaa inhimillisyyttä (Valtasalmi 2021).
 - *Dementiaoireinen* on vain yksi tapa luonnehtia henkilöä (vrt. *dementiaoireinen henkilö*, *huumorintajuinen henkilö*)

Syrjivä ilmaus

- *Dementikko*
 - Inhimillisuus jää taka-alalle.
 - Henkilöä määritellään pelkän diagnoosin kautta (ks. esim. Valtasalmi 2021)

ASENTTEET: INKLUSIIVISUUS

Ei inklusiivinen

- Mikä on sukupuolesi?
 - Nainen
 - Mies

Inklusiivinen

- Mikä on sukupuolesi?
 - Nainen
 - Mies
 - Muu
 - En halua sanoa

KATSAUS TULEVAAN

LÄHTEET

- BARNES, COLIN 1992: *Disabling imagery and the media. An exploration of the principles for media representations of disabled people. The first in the series of reports.* Halifax: The British Council of Organisations of Disabled People & Ryburn Publishing Limited. <https://disability-studies.leeds.ac.uk/wp-content/uploads/sites/40/library/Barnes-disabling-imagery.pdf> (22.4.2024).
- MAASS, CHRISTIANE 2020: Easy language - plain language - easy language plus: Balancing comprehensibility and acceptability. *Easy - Plain - Accessible, vol. 3.* Berlin: Frank & Timme GmbH. Haettu 22.4.2024 osoitteesta <https://library.oapen.org/bitstream/20.500.12657/42089/5/Easy%20Language%20%e2%80%93%20Plain%20Language%20%e2%80%93%20Easy%20Language%20Plus.pdf>.<https://library.oapen.org/bitstream/20.500.12657/42089/5/Easy%20Language%20%e2%80%93%20Plain%20Language%20%e2%80%93%20Easy%20Language%20Plus.pdf> (22.4.2024).
- RINK, ISABEL 2019: *Rechtskommunikation und Barrierefreiheit. Zur Übersetzung juristischer Information und Interaktionstexte in Leichte Sprache.* Berlin: Frank & Timme. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/43215>
- *Tieteen termipankki.* Kielitiede: affektinen ilmaus. https://tieteentermipankki.fi/wiki/Kielitiede:affektinen_ilmaus (22.4.2024).
- VALTASALMI, IDASTIINA 2021: Selkoa ihmisestä: Ihminen-sanan merkitykset ja käyttö selkokielisissä sanomalehtiteksteissä. *Sananjalka* 63(63) s. 79–102. <https://doi.org/10.30673/sja.107345>.

TUNTEIDEN TAMPERE

- Hankkeen verkkosivu:
<https://projects.tuni.fi/tunteidentampere/>
- Hankkeen sähköpostiosoite:
tunteidentampere@tuni.fi
- Hanketta rahoittaa Koneen Säätiö.

KONEEN SÄÄTIÖ
KONE FOUNDATION